

Psalm 133:1-3 – gaat het in deze psalm om ‘wonen’?

Onder ‘wonen’ wordt over het algemeen een permanent of semi-permanent verblijf verstaan: een meen of meer vaste huisvesting hebbend. In ieder geval is het iets anders dan ergens een week of twee weken te vertoeven. De vraag is, wat is er in Psalm 133 aan de orde? Om te beginnen het eerste vers; in de transliteratie en woord-voor-woord-vertaling is dit vers als volgt:

hinéeh máh-Tóov oe.máh-naa."lém	ziehier hoe goed en hoe lieflijk/aangenaam
SJévet a."chiém gám-jáa."chad	het zitten/vertoeven/wonen van broers <i>ook/zelfs</i> samen

Alvorens verder op de genoemde vraag in te gaan, is het nuttig om een moment stil te staan bij de psalm zelf en bij de betekenis ervan. Dan is het gemakkelijker om vast te stellen of er al dan niet sprake is van ‘wonen’, of dat het een tijdelijker ‘samenzijn’ betreft. In de *TLVG*-vertaling is de gehele Psalm 133 als volgt weergegeven:

- 1 Ziet hoe goed, hoe aangenaam het is
als broers ook werkelijk samen zijn.
- 2 Als de goede olie op het hoofd,
die neerkomt op de baard;
Aärons baard,
die neerkomt op de boord van zijn kledij;
- 3 als de dauw van de Hermon
die neerkomt op Sions bergen.

Daar immers gebod Jehovah de zegen:
leven, echt voor altijd!

Het eerste vers is thematisch, het klinkt door in de hele psalm. Opvallend is mijns inziens dat er na dat eerste vers drie zinsnedes volgen met iedere keer het woord **joréed**, ‘neerkomende/neerdalende’ (hier vertaald als tegenwoordige tijd, ‘neerkomt’); die overeenkomst bindt de drie elementen samen, zoals later zal worden besproken, en preludeert mijns inziens op de zegen die in vers 3b als climax wordt genoemd. Daarin komt alles samen waardoor, teruggrijpend op vers 1, een prachtige symmetrie ontstaat.

Over de vraag naar de betekenis van de psalm zijn er echter een aantal nogal tegenstrijdige commentaren.

Hans Schmidt schrijft in *Handbuch zum Alten Testament – Die Psalmen*:

Dass zwei Brüder – erwachsene und verheiratete Männer – ihr Haus miteinander teilen, ist in den Dörfern in Palestina noch heute nicht selten.

Vervolgens zet hij die permanente woonomstandigheden uitgebreid uiteen en ... hij past *dit* beeld als voornaamste toepassing toe op Psalm 133:

So verstanden hebt sich dieses Gedicht dadurch von seiner Umgebung ab, dass es gar keine Beziehung zum Kultus, überhaupt nicht eigentlich zur Religion hat; es gehört in das Leben des Alltags. (...) Der Dichter denkt wohl weniger an die brüderliche Eintracht im häuslichen Leben als an das Zusammenwohnen mit den Volkgenossen bei den grossen Festen.

Hans Schmidt ziet de vermelding van Aäron als een latere toevoeging en zet verder nog wat vraagtekens; hij veronderstelt:

Ein klerikal gestimmter Leser hat dem weltlichen Gedicht eine Beziehung zum Gottesdienst gegeben, die aber "an den Haaren herbeigezogen ist".

Kortom, voor Schmidt heeft dit korte gedicht geen religieuze betekenis, maar was het een soort gevleugelde uitdrukking als begroeting. En ... hij ziet hier een permanente huisvesting, die de vertaling ‘wonen’ justificeert.

Ich verstehe es als ein "Grussgedicht", geschrieben von einem Manne, der als Gast über die Schwelle eines solchen Bruderhauses geht.

Dat is een interpretatie die ik om diverse redenen niet deel.

Een geheel andere opvatting is te lezen bij Friedrich Baethgen, in *Handkommentar zum Alten Testament – die Psalmen*:

Das Auge des Sängers ruht mit Wohlgefallen auf den einträchtig bei einander wohnenden Brüdern, und er schildert den Segen dieser Gemeinschaft unter zwei Bildern. Das zweite läuft in einen Preis Zions aus, während das erste an die Hauptperson im jerusalemischen Gottesdienst anknüpft. Hierdurch wird es wahrscheinlich, das bei dem brüderlichen Zusammenwohnen nicht an blosse Privatverhältnisse zu denken ist; vielmehr werden die Brüder die Volksgenossen sein, die sich in Jerusalem zur Festfeier zusammengefunden haben, in diesem Zusammensein ihre Gottangehörigkeit darstellen und neue Lebenskräfte aus ihm ziehen.

Rudolf Kittel zegt het in *Kommentar zum Alten Testament – Die Psalmen* als volgt:

Der Dichter denkt wohl weniger an die brüderliche Eintracht im häuslichen Leben als an das Zusammenwohnen mit den Volkgenossen bei den grossen Festen.

Als dit zo is, dan is er geen sprake van een permanente woonsituatie, maar van een tijdelijk verblijf.

Soncino Books of the Bible – The Psalms houdt eveneens vast aan de religieuze betekenis, maar ziet ook nog een andere context, waarbij het echte ‘wonen’ weer wat meer in beeld komt.

This beautiful short poem on the theme of brotherly relationship is regarded by several commentators as alluding to the effect of unification produced on the pilgrims by their common act of worship. Others, with more probability, hold that its purpose was to support Nehemiah's endeavour to increase the sparse population of Jerusalem.

Dat laatste zal (op welk moment de psalm ook geschreven mocht zijn) op het geschetste moment zonder twijfel een lezing zijn geweest, maar tussen de andere pelgrimsliederen heeft deze psalm niettemin een andere en blijvendere betekenis. En in dat laatste geval is er in ieder geval van echt ‘wonen’ geen sprake. Daarmee zou de vraag op zichzelf al beantwoord zijn. Waarbij dat antwoord een interpretatie is van de functie van de psalm als geheel. Maar er is nog wel meer over te zeggen.

Een bijkomende vraag is, wat er onder ‘broeders’ is te verstaan. In de Bijbel heeft het woord ‘broeder’ een veel ruimere betekenis dan alleen een nauwe bloedverwant (zie o.a. Deut. 15:12; 23:20); het was ook de manier waarop men volksgenoten en vrienden bejegende. Het jaar op jaar optrekken naar de heilige stad en het daar ontmoeten van ‘broeders’ – volksgenoten, geloofsgenoten – verwanten, waarmee men enige tijd samen is in een gemeenschappelijke geloofsbeleving, dat moet zonder twijfel een bijzonder gevoel van weerzien zijn geweest. Die ervaring is juist in de gegeven context zó speciaal, dat mijns inziens de psalm zichzelf daarmee al volkomen verklaart. Die broederlijke band wordt bovendien versterkt door met elkaar te delen in Jehovah’s zegen daar.

Terug naar vers 1b, hieronder een overzicht van hoe een aantal vertalingen dit versdeel weergeven.

Luther-vertaling	... dat broeders eendragtig bij elkander wonen.
Statenvertaling:	... , dat broeders ook te zamen wonen.
Van der Palmvertaling:	... , dat zij, die broeders zijn, ook zamen wonen!
NBG:	... , als broeders ook tezamen wonen.
NW:	... , Als broeders in eenheid te zamen wonen.
Soncino Books of the Bible – The Psalms:	... For brethren to dwell together in unity.
A.C. Feuer - Tehillim:	... is the dwelling of brothers in unity.
Gerhardt/van der Zeyde:	... broeders te wezen en samen te zijn.
Willibrordvertaling (1996):	... om, als broeders en zusters eendrachtig samen te wonen.
Buber/Rosenzweig – Die Preisungen:	... , wenn Brüder mitsammen auch siedeln!
Naardense Bijbel:	... , als broeders ook zetelen in eendracht
NBV:	... als broeders bijeen te wonen!
NIV:	... when brothers live together in unity.
TLVG:	... als broers ook werkelijk samen zijn.

In deze regel komen de volgende woorden voor:

- **SJévet**, infinitief van het werkwoord **jaaSjáv**; dit werkwoord betekent in eerste instantie ‘zitten’, zoals b.v. in Psalm 1:1 en 26:4 duidelijk het geval is, zij het daar in een meer negatieve betekenis. Daarnaast wordt het werkwoord ook wel vertaald met ‘wonen’ of varianten daarvan: ‘verblijven’, ‘vertoeven’, maar dan als dat uit de context blijkt. Daarbij zij aangetekend, dat er diverse Hebreeuwse woorden zijn die ook met ‘wonen’ worden vertaald. Anders gezegd, er zouden goede redenen moeten zijn om het woord niet te vertalen met ‘zitten’, of ‘neerzitten’, maar juist met ‘wonen’. Dat heeft te maken met interpretatieverschillen, zoals hiervoor al aangegeven en straks nog verder toegelicht.
- **a."chiém**, ‘broeders’ – maar dan wel in ruime zin, zoals hierboven omschreven.
- **gám**, dikwijls vertaald als ‘ook’ of ‘eveneens’ – maar er zijn ook andere betekenissen.
- **jáa."chad**, ‘samen’.

De combinatie **SJévet ... jáa."chad** is in de TLVG-vertaling weergegeven met ‘samen zijn’; dat vanuit de gedachte dat het, zoals aannemelijk gemaakt, in deze psalm waarschijnlijk niet gaat om een permanent wonen, maar om een tijdelijk samenzijn, een bepaalde periode ‘in elkaars gezelschap verkeren’, zoals in en rond Jerusalem gebruikelijk was ten tijde van de grote feesten. Het woord ‘samenzijn’ heeft die connotatie, iets dat heel goed past bij de strekking van de psalm.

Over het woordje **gám** dan het volgende.

- Benjamin Davidson vermeldt **gám** in *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon* onder **gaamám**:
gaamám Root not used; Arab. *to heap up, increase*; intrans. *to be heaped up*.
gám conj. –I. *also*; (...) –II. *yea, truly*, especially at the beginning of a sentence (...) –III. *yet, nevertheless*.
- Gesenius in *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*:
1. *zusamt* (...) **2.** *auch etwas Neues hinzufügend* (...) **3.** *steigernd in verschiedenen Nuancen: sogar, selbst* (...) **4.** *bei korrespondierenden Sätzen* (...) **5.** *adversativ* (...) *doch* (...)
- Brown/Driver/Briggs vermelden in *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* ook dat het woordje **gám** gerelateerd is aan het arabische **gaamám**, dat staat voor: *become much or abundant, much, collection (of water), company (of people)*; over het woordje **gám** zelf schrijft men:
1. *also, moreover* (...) **2.** *with stress on a particular word, even* (...) **3.** *introducing a climax, yea, esp. in a rhetorical style* (...) **4.** *expressing correspondance, esp. in the matter of retribution* (...) **5.** *connecting two ideas which express (or imply) a contradiction* (...) *yet, but, though* (...)
- Koehler / Baumgartner in *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*:
Partikel d. Beigesellung u. d. Heraushebung **1.** *beigesellend* (...) **2.** *hinzufügend* (...) **3.** *betonend* (...) **4.** *die Beigesellung tritt hinter die Betonung zurück* (...) *er selber, er seinerseits* (...) **5.** *steigernd* (...) **6.** *in der Kunstform der (eigentlichen oder umschriebenen) Wiederholung* (...) **7.** *Negation* (...) **8.** *verbindend* (...) etc.

Een belangrijk gegeven is dat het woordje **gám** (door middel van een liggend streepje, een **maqéef**) expliciet verbonden is met **jáa."chad**, ‘samen’; het zegt dus vooral iets over het begrip ‘samen’. Dat is de achtergrond van het commentaar van Rudolf Kittel inzake vers 1:

gám-já"chad kann kaum heissen: “auch beisammen”, weil damit kein Sinn zu verbinden ist. Dass sie “auch” beisammen weilen, etwa wie sie von denselben Eltern stammen, ist an sich nichts Schönes; es kommt auf die Art an. Ausserdem müsste es dann **gám-SJévet** heissen. **gám** muss daher das **já"chad** allein verstärken und dadurch näher bestimmen = richtig wie es sein soll, also traut, innig. Luth. hat demnach den Sinn besser getroffen als viele Neuere.

Op grond van het bovenstaande is het heel goed te begrijpen dat diverse vertalingen het woordje **gám** niet als een bijstelling, ‘ook’ of ‘eveneens’, vertalen. In de TLVG-vertaling is het niet gebruikt in de betekenis van ‘eveneens’, maar wordt het samen met het woord ‘werkelijk’ gebruikt als een versterking van het ‘samen zijn’. De zin luidt dan als volgt:

‘als broers ook werkelijk samen zijn’.

In het verlengde hiervan is het goed om de drie elementen te beschouwen die voorkomen in de verzen 2a, 2b en 3a. Hieronder om te beginnen de transliteratie en de letterlijke vertaling der woorden, waarbij de extra spaties staan voor de daar gebruikte scheidingstekens.

ka.SJémen ha.Tóov	"ál-haa.róSJ	juréed "ál-ha.zaaqáan	als de olie de goede	op het hoofd	<i>neerkomende</i> op de baard
z.qán aharón	SJe.juréed "ál-pié midootáaw		baard van Aäron	welke <i>neerkomende</i>	op zoom van zijn klederen
k.Tál-"cher.móon SJe.juréed "ál-har.réel TSi.Jóon			als dauw van Hermon	welke <i>neerkomende</i>	op bergen van Sion

In de grondtekst Biblia Hebraica Stuttgartensia (BHS) wordt de tekst die hier als tweede regel staat, voorzien van een vraagteken, of het het wellicht een toevoeging is, precies die regel. Die vraag kan nu op zich onbeantwoord blijven, de overweging is op zich al een aanwijzing dat de hier gehanteerde regelindeling wellicht de juiste is. Als die regel van latere datum zou zijn, dan zou er een nauwkeurige invulling zijn van de uit vers 1: a) hoe goed en b) hoe aangenaam:

- a) 'goed' is dan 'als de goede olie',
- b) 'aangenaam' is dan 'als de verkwikkende dauw'.

Als de tweede regel wél oorspronkelijk is, dan wordt hieraan wellicht nog een element toegevoegd, waarover straks meer.

In de bovenstaande tekst is het woordje **juréed** gecursiveerd, evenals de letterlijke weergave 'neerkomende/neerdalende'. Dat omdat dat woord mijns inziens een belangrijk element is, waardoor er samenhang wordt gebracht in de drie uitdrukkingen. Omdat dit een onvoltooid deelwoord is, drukt het een actie uit die de aandacht trekt. Die 'beweging' trekt, zeker door de herhaling, de aandacht en is de bindende factor tussen de drie elementen.

Een aantal vertalingen geven dit concordant weer, andere vertalen het juist verschillend, waardoor (hoewel de vertaling op zich correct is) de in de grondtekst aanwezige overeenkomst voor de lezer van de vertaling uit het zicht verdwijnt. Dat is een keuze.

Als een overzicht de verschillende vertalingen, waarbij ten behoeve van de vergelijking overal dezelfde regelverdeling is toegepast – per vertaling kan de regelopschuiving soms namelijk wat verschillen.

Luther-vertaling:	Het is gelijk de kostelijke balsem, die van Aärons hoofd afvloeit op zijn geheelen baard, Die afdaalt tot op zijn gewaad; Gelijk de dauw van Hermon, die op Sions bergen nederdaalt;
Statenvertaling:	Het is gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op den baard, den baard Aärons, die nederdaalt tot op den zoom zijner klederen. Het is gelijk de dauw Hermons, <i>en</i> die nederdaalt op de bergen Sions;
Van der Palmvertaling:	Het is, gelijk de kostb're balsem op het hoofd; die neerdaalt op den baard, den baard Aärons, die daalt tot op den boord van zijn gewaad! 't Is als de dauw van Hermon, die nederdaalt op Zions bergen;
NBC:	Het is als de kostelijke olie op het hoofd, nedervloeiende op den baard, den baard van Aäron, die nedergolft op den zoom van zijn klederen. Het is als dauw van den Hermon, die nederdaalt op de bergen van Sion.
NW:	Het is als de goede olie op het hoofd, Die afvloeit op de baard, Aärons baard, die afvloeit op de boord van zijn klederen. Het is als de dauw van de Hermon, Die neerdaalt op de bergen van Sion.
Soncino Books of the Bible – The Psalms:	It is like the precious oil upon the head, Coming down on the beard; Even Aärons beard, That cometh down upon the collar of his garments; Like the dew of Hermon, That cometh down upon the mountains of Zion;
A.C. Feuer - Tehillim:	Like the precious oil upon the head running down upon the beard, The beard of Aaron, running down over the hem of his garments. Like the dew of Hermon descending upon the mountains of Zion,
Gerhardt/van der Zeyde:	- olie kostelijk op het hoofd, nedervloeiend over de baard, de baard van Aäron die nederdaalt over de rand van zijn priestergewaad, dauw van de Hermon die nederdaalt over de bergen van Sion. -
Willbrordvertaling (1996):	Als kostelijke olie is het op Aärons hoofd, die neerdruipt in de baard En van de baard op de kraag van zijn kleed. Als dauw is het, dauw van de Hermon, die neerdruipt op de Sionsberg.
Buber/Rosenzweig – Die Prelsungen:	Gleichweise das gute Öl auf dem Haupt sich absenkt auf den Bart, Aharons Bart, der sich auf den Schlitz seines Hollers hinabsenkt, Gleichso der Tau des Hermon, der sich herabsenkt auf Zions Gebirg:
Naardense Bijbel:	Dat is als de goede olie op het hoofd, die neerdaalt op de baard, de baard van Aaron, die neerdaalt op de monding van zijn mantels; als dauw van de Hermon,- die neerdaalt op de bergen van Sion,-
NBV:	Goed als olie op het hoofd die neervalt op de baard, de baard van Aäron, en neervalt op de hals van zijn gewaad, als de dauw van de Hermon die neervalt op de bergen van Sion.
NIV:	It is like precious oil poured on the head, running down on the beard, running down on Aaron's beard, down upon the collar of his robes. It is as if the dew of Hermon were falling on Mount Zion.
TLVG:	Als de goede olie op het hoofd, die neerkomt op de baard; Aärons baard, die neerkomt op de boord van zijn kledij; als de dauw van de Hermon die neerkomt op Sions bergen.

Als eerste opmerkingen hierover, de 'olie' wordt in de grondtekst met bepalende lidwoorden omschreven 'als de olie, de goede', anders gezegd 'als se goede olie'. Hoewel diverse vertalingen het bijvoeglijk naamwoord weergeven met 'kostelijke', 'precious', is er wel wat voor te zeggen om dat 'goede' ook in de vertaling te handhaven; daardoor sluit het immers aan bij het eerste vers, het 'samenzijn' van 'broeders' wordt daar onder andere omschreven als 'goed'; ook wordt recht gedaan aan de vergelijkende prefix **ka...**, 'als de'. Er wordt wel gesuggereerd om niet **ka...** - 'als de' - te lezen, maar **k...**, 'als', waardoor het woordje **ha.Tóov** als een zelfstandig naamwoord is te beschouwen; dat zou dan 'het goede' kunnen betekenen, maar naar verluidt ook 'de specerij'. Omdat de voorliggende tekst echter voldoet, laat ik deze suggestie buiten beschouwing; de herhaling van het woordje **Tóov** kan dan ook in de vertaling intact blijven.

Bij de olie zou men in zijn algemeenheid aan verzorgende, geurige olie kunnen denken, zoals ook in Psalm 23:5 wordt genoemd, velen zijn echter van mening dat in deze passage wordt gewezen op de heilige zalfolie. De vertaling laat beide opvattingen toe. Het woord **Sjémen** wordt algemeen vertaald met 'olie' - het door enkelen gebruikte woord 'balsem' suggereert een dikkere consistentie en lijkt op gespannen voet te staan met het neerdalen of afvloeien, zoals beschreven.

Een volgende opmerking betreft de tweede regel. Dat het in de eerste regel gaat om olie die van het hoofd af neerkomt in de baard, dat staat vast, maar over de tweede regel lopen de meningen uiteen. Wat komt daar neer? Is dat de olie, of is dat de baard? Een aantal vertalingen lijken de eerste mening te zijn toegedaan. Rudolf Kittel schrijft hierover in *Kommentar zum Alten Testament – Die Psalmen*:

Wie das Öl niederrinnt vom Haupt auf den Bart und durch ihn auf das Gewand und ihnen seinen Wohlduft mitteilt, so der Segen der Gemeinschaft. Das Öl ist das zur Weihe der Priester verwandte Ex 30, 22 ff.

Friedrich Baethgen verwoordt in *Handkommentar zum Alten Testament – die Psalmen* echter een ander standpunt:

Das Herabfließen des Öls auf den Bart und das Herabwallen des letzteren dient nur zur Ausmalung des Bildes; doch soll der erstere Zug wohl die reiche Fülle des Öls andeuten, die einem dem entsprechend starken Duft hervorruft. (...)

SJe.joréed [opm.: d.i. 'die neerkomt' in de tweede regel] geht nicht mehr (...) auf das Öl, das die Kleider beschmutzen würde, sondern auf den bis auf die Kleider herabwallenden Bart. Der lange Bart des Hohenpriesters erklärt sich aus Lev 21:5.

pié ist die Öffnung, durch die der Hals gesteckt wird, und die Borde derselben, vgl. Ex. 28:32.

Door de reeds gememoreerde en opvallende herhaling van het gezegde **joréed**, 'neerkomende/neerdalende', geniet dit laatste mijns inziens de voorkeur. De naam Aäron wordt overigens pas in de tweede zin genoemd - in tegenstelling tot de verschuiving naar voren die sommige vertalers toepassen - de aanduiding 'zijn klederen' slaat derhalve op Aäron. Zouden de woorden 'Aärons baard' slechts als een terzijde te zien zijn, dus als de zin in feite gewoon door zou lopen, dan zou de bezittelijke vorm aan het einde daarvan, 'zijn klederen', merkwaardig overkomen; dat bezittelijke zou men dan immers al eerder hebben verwacht. Daarmee is mijns inziens de scheiding tussen de eerste en de tweede gedeelte ook al een gegeven. Het woord 'Aärons baard' wordt weliswaar gevolgd door een pauzeteken, maar dat kan mijns inziens de bovenstaande overwegingen niet wegnemen.

Tot slot over 'de dauw', in de Hebreeuwse grondtekst **Tál**. James Neil schrijft in zijn boek *Palestina en de Bijbel* over de hete zomers in Palestina:

Gedurende dien tijd en voornamelijk in de tweede helft, het einde van Augustus, September en October, brengen de heersende westenwinden een ontzaglijken voorraad vocht uit de Middellandsche Zee. Dit vocht wordt verdicht zodra het in aanraking komt met de koude nachtlucht op het land (...). Dan rolt de vrijgekomen vochtigheid over de toppen in massa's zware mist, die al voorttrekkende, overal grote hoeveelheden achterlaten van hetgeen in de Bijbel *dauw* genoemd wordt. In strikt-wetenschappelijken zin van het woord is het regen en volstrekt niet wat wij *dauw* noemen, want de damp wordt in de lucht verdikt vóór hij den grond raakt. Deze *dauw* is het best te vergelijken met onzen motregen, maar men moet goed onthouden dat hij in Palestina nooit overdag valt, doch uitsluitend gedurende den nacht, wanneer de de bodem zijn hitte uitgestraald heeft en de koude lucht daarboven de vochtigheid, die door de zeewinden aangevoerd wordt, verdikt. Dit vocht valt dus alleen des nachts; het daalt niet gelijk de regen uit de hooge wolken; het wordt tot kleine druppels gevormd niet ver boven de oppervlakte van den grond; het daalt in zeer kleine deeltjes, die men nauwelijks druppels kan noemen; het heeft een geheel ander voorkomen dan de regen; het verdwijnt zodra de zon heet wordt. Al die eigenschappen samen doen het zooveel verschillen van den gewonen regen, dat men het sedert eeuwen en eeuwen een afzonderlijken naam gegeven heeft: *tal*, welk woord door de vertalers algemeen door *dauw* weergegeven is.

De neerslag van dauw komt ook in Jerusalem voor, maar is in het gebied nergens overvloediger dan rond de Hermon, waardoor aldaar ook een hele bijzondere en rijke vegetatie voorkomt.

Inzake de vertaling van Psalm 133:3, een aantal vertalers leggen in hun vertaling al uit dat de dauw die neerkomt op de bergen van Sion niet afkomstig is van de Hermon. *NBV* maakt de impliciete gelijkenis expliciet en schrijft 'as if ...', de *Statenvertaling* voegt het woordje 'en' toe. De vraag is of dat nodig is.

Friedrich Baethgen schrijft over dit onderwerp het volgende:

Hermontau ist sprichwörtlicher Ausdruck für reichlichen Tau. Theodoret sagt, er falle so reichlich, dass die Ziegeldächer davon tropfen. Ähnliches berichten neuere Reisende. Je reichlicher der Tau fällt, dest grösser ist die Fruchtbarkeit. Man hat eine Schwierigkeit darin gefunden, dass der auf dem hermon sich entwickelnde Tau nach unserer Stelle auf den weit entfernten Zionsbergen niederfällt, und einige Ausleger haben geglaubt annehmen zu müssen, dass tatsächlich ein Physischer Zusammenhang zwischen den im hohen Norden sich entwickelnden Dünsten und dem in Jerusalem fallenden Tau bestehe. Aber diese Annahme ist völlig unhaltbar, und auch, dass sie im alten Israel geherrscht habe, ist nicht wahrscheinlich. Der Ausdruck "Hermontau" kann also nur meinen: Tau, so reichlich, wie er auf dem Hermon fällt. Dass **Tál** durch das nachfolgende nomen proprium "**cher.móon** determiniert ist, ("der Hermontau"), steht dieser Auffassung nicht entgegen (...).

Zo ook Hans Schmidt in *Handbuch zum Alten Testament – Die Psalmen*, die 'Sion' will vervangen door 'dorheid', **Tsijáah**.

... das ist wegen der Entfernung zwischen Hermon und Zion unmöglich. Lies **Tsijáah** –

Dat laatste lijkt een aantasting en vershraling van de psalm, de zegen op Sions bergen verdwijnt immers uit het zicht. Bovendien is een dergelijke correctie mijns inziens ook helemaal niet nodig.

De eerste vraag is echter, wat er dan bedoeld wordt met de genoemde uitdrukking. Moeten we hierin een letterlijk natuurverschijnsel lezen, een waterdamp die – ietwat ongewoon – met een noordenwind vanuit de Hermon naar Jerusalem wordt geblazen – terwijl de genoemde motregen doorgaans uit het Westen komt? Dat hoeft helemaal niet. De tekst kan heel goed symbolisch zijn voor de bezoekers, de ‘broeders’ die als verfrissende neerslag in Jerusalem aankomen. Het is dan beeldende taal: de dauw van de Hermon, die veel sterker is dan in de bergen van Juda slaat nu, door de golf van bezoekers, op wonderbaarlijke en verkwikkende wijze neer in Jerusalem!

De bovenstaande gedachte wordt nog versterkt doordat de twee woorden ‘dauw’ en ‘Hermon’ door middel van een verbindingsstreepje (**maqéef**) zijn verbonden, **Tál-"cher.móon**. Daardoor staat er dus ‘Hermon-dauw’ en niet per se ‘dauw van de Hermon’. Er staat dus: dauw die specifiek voor de Hermon is. Zoals Tarsis-schepen specifiek waren voor de Tarsis-route, maar niet per se op Tarsis voeren – of in onze termen: spaanse pepers hoeven niet uit Spanje, griekse yoghurt niet uit Griekenland te komen.

Welbeschouwd betekent deze meer beeldende opvatting een groter compliment, dan de verwijzing naar een wellicht af en toe voorkomende wolkenstroom uit het Noorden. In dat laatste geval zou het vooral een welkom zijn voor gasten uit het Noorden, in het eerste geval is het omschrijving van overvloedigheid, die alle gasten geldt, waar ook vandaan.

Voor de goede orde, een neutrale vertaling laat het aan de lezer om te bepalen hoe men dit wil begrijpen, en dat is dan ook de keuze van de *TLVG*-vertaling.

Tot slot nog de woorden **"ál-har.réel TSi.jóon**, waarmee de derde regel besluit. Dit betekent ‘op de bergen van Sion’. Het meervoud geeft aan, dat hier niet specifiek wordt bedoeld op de tempelberg, dan zou er het enkelvoud hebben gestaan. Het moet derhalve om een groter gebied gaan, de stad zelf, waar het rond de feesten krioelt van de mensen, de bewoners en de bezoekers.

Resumerend, deze psalm lijkt het karakter te hebben van een groet aan de ‘broeders in het geloof’, die na een verre reis nu in Jerusalem zijn. Voor het ‘reizen’ naar Jerusalem wordt algemeen de term ‘opgaan naar’ gebruikt. Het gaat hier echter niet over de reis. Het gaat over de aanwezigheid die als een zegen wordt gezien; zoals Gods zegen neerdaalt op de verzamelde gelovigen, zo is die aanwezigheid dat zelf ook al. Anders gezegd, het samenzijn, goed en aangenaam, is rechtstreeks verbonden met het samenzijn van bewoners en bezoekers, en dat is een zegen, te vergelijken met neerlopende olie, neerkomende baard en neerkomende dauw. In plaats van de aanwezigheid van die ‘broeders van verre’ als lastig en onaangenaam te beschouwen, klinken er termen als goed, aangenaam en verkwikkend en ... een zegen! Het drievoudige ‘neerkomende/neerdalende’ was een aanzet tot dat laatste. Een mooie gedachte.

Voor het laatst bijgewerkt: 28 augustus 2010